

Samfunn for alle

Nr 3 | 2025

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

Valg 2025
Side 6

NFU vant Stolthetsprisen
Side 12

Trygdeoppgjøret
Side 22

Verdig trengende?

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Mennesker med utviklingshemning og deres pårørende har ofte et stort behov for å få veiledning og informasjon om de rettigheter som finnes i det norske regelverk. Dette behovet er ikke blitt mindre de siste årene, men heller økende, i takt med at kommunene skjærer inn til benet når det gjelder den individuelle bistand.

For å kunne bidra med veiledning og informasjon har NFU hatt to jurister ansatt de siste 20 årene. I de fleste av disse årene har vi mottatt tilskudd gjennom ordningen for spesielle rettshjelpstiltak. Ordningen gir tilskudd til organisasjoner som gir rettshjelp til spesielt sårbare grupper og individer i ekstra utfordrende situasjoner. Dette tilskuddet kan brukes både til juridisk bistand for de som faller inn under målgruppen og til arbeid med rettspolitikk som er rettet mot målgruppen.

Etter mange år tok det brått slutt for NFU. Det er Statens sivilrettsforvaltning som behandler søknadene om tilskudd og de kom til at NFU ikke fyller vilkårene for å kunne få tilskuddet. De mente det ikke var sikkert at de vi gir råd og veiledning til faller inn under målgruppen, særlig utsatte grupper og mennesker i en spesielt vanskelig situasjon. For oss er dette helt uforståelig. Etter så mange år setter de spørsmålstegn ved om utviklingshemmede er i målgruppen. NFU ønsket så klart å gå videre med avgjørelsen og klage til Justisdepartementet.

Justisdepartementet opprettholdt avslaget med følgende begrunnelse «Sivilrettsforvaltningen har valgt å prioritere de tiltak hvor det fremstår klarere at tiltaket i større grad oppfyller formålet, herunder fordi tiltakene retter seg mot brukere med lav inntekt.» Dette er meget underlig, all den tid en annen organisasjon som også gir rettshjelp til mennesker med nedsatt funksjonsevne, får tilskudd.

Det er vanskelig å være enig med Statens sivilrettsforvaltning og Justisdepartementet i at mennesker med utviklingshemning ikke kan ansees å ha lav inntekt og heller ikke ansees å være sårbare og i en utfordrende situasjon. Med tanke på hva det vil innebære å leve hele voksenlivet på en født uførepensjon, og hva de fleste av landets kommuner driver på med av nedskjæringer er dette for oss uforståelig. Da må det være lov å stille spørsmål ved hvilken innsikt myndighetene har i utviklingshemmedes hverdag.

NFU har vært tydelige og vedvarende i vår kritikk av Statens sivilrettsforvaltning, i spørsmål som gjelder deres håndtering av vergemålsloven. Er dette deres måte å si takk for sist?

Samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Fem utgivelser per år

Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:

Tom Tvedt
tom.tvedt@nfunorge.org

Redaktør:

Niclas Tokerud
niclas@nfunorge.org

Korrektur:

Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:

Samfunn for Alle
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50

E-post: post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

www.facebook.com/NFU Norge

Annonseakvisitør:

Salgs Forum AS
Tlf: 915 90 578
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Handikapnytt /
Helge Olav Haneseth Ramstad

Design og layout: ogLilleby.no
Trykk: Ålgård Offset AS

Utgivelse 4, 2025 kommer uke 40

Frist for saker: 27. august

Annonsefrist: 27. august

Innhold

- 2** Fra generalsekretæren
- 4** Leder: En pris til fellesskapet
- 6** Valg 2025: Lars Nehru Sand
- 12** NFU vant Stolthetsprisen!
- 14** Mer makt til kommunene
- 16** Søk Stiftelsen Dam
- 18** Bok: «Ei forteljing om det ufortalde»

- 21** Rettssikkerhetskrise
- 22** Trygdeoppgjøret
- 24** Stolthetsparaden
- 26** Hatkriminalitet
- 28** Aldring og helse: Nytt verktøy
- 31** Internasjonalt: Muligheter og forventninger
- 34** Korpsfestival
- 38** Imponerende superleker
- 40** SAFO forbereder seg for valget
- 42** Visste du at: Rett til forberedende opplæring
- 44** Butikken

En pris til fellesskapet – og en påminnelse til politikerne

NFU har fått Stolthetsprisen – og det med god grunn.
Prisen deles ut for å hedre dem som bidrar til synlighet,
likestilling og stolthet blant funksjonshemmede.

Tom Tvedt
Forbundsleder

I år gikk den til vår organisasjon som i tiår etter tiår har stått støtt i kampen for like rettigheter for mennesker med utviklingshemning. Men selv om prisen bæres av organisasjonen, tilhører æren først og fremst NFUs medlemmer og tillitsvalgte over hele landet – dere som hver dag står opp, kjemper mot diskriminering, skaper aktivitet og bærer organisasjonens verdier i praksis.

Synlighet er viktig. Ikke for å «vise fram» funksjonshemmede, men for å gjøre det umulig for politikere og beslutningstakere å overse diskrimineringen som fortsatt skjer – i skole, arbeidsliv, boligpolitikk og rettssikkerhet. Og i dette lyset er Stolthetsprisen ikke bare en heder, men en påminnelse: Om at mennesker med utviklingshemning ikke er passive mottakere av hjelp, men aktive rettighetshavere som skal lyttes til, inkluderes og tas på alvor.

At vi får denne prisen akkurat nå, er mer enn symbolsk. Vi går inn i en viktig politisk høst. Stortingsvalget nærmer seg, og kampen for å få menneskerettighetene reelt inn i norsk lov – i form av CRPDs inkorporering i menneskerettighetsloven – er langt fra over. For selv om mange partier sier de støtter

menneskerettighetene for personer med nedsatt funksjonsevne, viser daglig praksis at dette ikke er praksis i norske kommuner, likestillingskampen er ikke over, NFU trengs mer enn før!

Tiden for utredninger er over. CRPD må inn i menneskerettsloven – ikke etter enda et valg, men nå. Regjeringen lover å overlevere en proposisjon som sier at CRPD skal inn i menneskerettighetsloven, det er de nyvalgte stortingsrepresentantene som skal stemme for eller mot. Hvis vi ikke får det til ved dette valget er jeg redd det vil ta veldig lang tid om vi i det heletatt får det til. Jeg oppfordrer dere alle til å stille et spørsmål til alle politikerne dere møter i de neste månedene.

Er **du** og partiet ditt for eller imot inkorporering av CRPD, FN konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne i menneskerettighetsloven?

Vi takker for prisen, men vi lar oss ikke blende av den. Den forplikter. Nå må vi bruke anerkjennelsen til å løfte kampen videre, holde politikerne ansvarlige og sørge for at CRPD ikke blir stående som et symbol, men som et verktøy for reell likestilling.

Søk nå!

LIKEVERD - INKLUDERING - MANGFOLD - FELLESSKAP

Vi opplever en økning i søknadene til skolen, og det kan lønne seg å være tidlig ute med å søke. Du kan allerede nå søke om en plass for skoleåret 2026-2027. Vi begynner å ta inn elever den 15. november i år.

Du kan også søke om å få delta på et **forkurs** her hos oss for å sjekke om dette kan passe for deg. **Kurset avholdes 7. og 8. november, med et eget kurs for foresatte som går samtidig.**

Vi er en frilynt skole som har drevet med tilpasset opplæring siden 1976. Alle linjer er åpne for alle. Alle elever har sin egen veileder som sørger for god oppfølging gjennom skoleåret. Alle elever bor på enerom med eget bad og toalett. Vi holder til i landlige omgivelser på Selbustrand midt i Trøndelag. I skoleåret 2026-2027 tilbyr vi disse linjene:

- **ARBEIDSTRENING**
- **DIY - NATURLIG NOK**
- **FLEXI**
- **FOTBALL TILRETTELAGT**
- **FRILUFTSLIV**
- **HESTELIV**
- **MATLYST**
- **TEATER, MUSIKK OG DANS**
- **STIPENDIAT**

I skoleåret som starter nå i august har vi full skole, det er kun noen ledige plasser igjen på stipendiatlinja. Ta gjerne kontakt med oss hvis du er nysgjerrig på å vite mer om vårt tilbud og hvordan vår hverdag her på skolen arter seg. Vi tar også gjerne imot besøk. Søknadsskjema finnes her:

folkehogskole.no/skole/peder-morset

Peder Morset folkehøgskole
Fossan 23
7584 Selbustrand
Telefon: 73 81 20 00
Epost: pmf@pedermorset.no
pedermorset.no
folkehogskole.no/skole/peder-morset
facebook.com/pedermorset

Arbeiderpartiets medvind, om personer med utviklingshemning kan sitte på Stortinget (Ja, det kan de) – og hvorfor CRPD ikke får mer oppmerksomhet.

– Det er ikke noe som heter å stemme feil

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

Hvem er Lars Nehru Sand?

Lars Nehru Sand er politisk kommentator for NRK, og har jobbet som politisk journalist siden 2005. Han har en mastergrad i statsvitenskap, etter å ha utdannet seg som statsviter og journalist med bakgrunn i sammenlignende politikk fra Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Bodø. Men hvordan endte han opp med å jobbe som politisk journalist?

– Nei, jeg har vært veldig samfunnsengasjert siden jeg gikk på ungdomsskolen. Så har vært veldig engasjert i hvorfor samfunnet er som det er, sakene som preger nyhetsbildet har jeg alltid vært interessert i å lære om.

– Jeg synes det er fascinerende at et samfunn med ulike mennesker, enten det er liten bygd eller stor by eller den store verden, fungerer sånn som vi gjør, og som følger summen av veldig mange levde liv som glir inn i hverandre på ulike måter, og da selvfølgelig også hvorfor ting blir som det blir.

Nysgjerrigheten kommer godt med i en arbeidshverdag som krever at du søker kunnskap og stiller spørsmål. Også skrive-lysten kom tidlig.

– Jeg har alltid likt å skrive, og det var en stor drøm å skrive i avisen, så derfor ble det ganske tidlig klart når jeg var sånn 12-13 år gammel at drømmen var å bli journalist.

Lars Nehru Sand

Du kjenner ham kanskje igjen fra TV-ruta. Siden 2009 har Lars Nehru Sand formidlet politiske nyheter på statskanalen til det norske folk. Nå har han takket ja til å hjelpe NFU og Samfunn for alle med å analysere norsk politikk før valget i høst.

DET ER EN SELVFØLGE Å MØTE Lars Nehru Sand
på de viktigste politiske møtene. Her møtte NFUs John
Harald Wangen på Sand utenfor Aps landsmøte i vår.

Det er ikke noe som heter å stemme feil, og din begrunnelse for å ta det valget du vil har ingen andre noe med.

Lars Nehru Sand har stillingstittelen politisk kommentator. Men hva gjør egentlig en kommentator?

- Det består av å sette seg inn i de politiske sakene som er på dagsorden, enten fordi de er nyhetssaker eller de er ting som skal avgjøres på Stortinget, eller er til diskusjon i regjeringen, eller det er snakk om partier som har kjente eller ukjente kriser og problemer å håndtere.

- Så det viktigste jeg kan gjøre er å snakke med flest mulig folk, lese mest mulig papirer eller forstå mest mulig og hele tiden lære nye ting om det norske samfunnet. Og det er jo derfor jeg føler at selv om jeg har gjort det samme i mange år, så føler jeg ikke at jeg har snudd boka på noe vis, og at det alltid er nye og spennende utfordringer å ta del i, og det er en veldig privilegert jobb å ha da.

Når man daglig jobber tett på politikere, og mottar mer politisk «spinn» enn de fleste, er det fristende å tro at det alltid er lett for NRKs politiske kommentator å forstå hva politikerne egentlig mener, men det kan han avkrefte.

- Eh, nei, det er det jo ikke. Jeg tror det kan være krevende for folk, og også for meg, å tenke på hva de ikke sier og hvorfor sier de det på den måten de sier det. Er det noe med liten skrift her som også er en del av bildet.

- Så er jo min fordel at jeg kan snakke med andre politikere, og sånn sett med et

helhetlig inntrykk danne en mening. Det krever litt innsats og interesse.

Mange skal i år ut og stemme for første gang, eller kanskje man bare er litt usikker. I jungelen som finnes av politiske partier, har Lars Nehru Sand noen råd til de som sliter med å bestemme seg.

- Ikke kompliser det for mye. Du må ikke lese alt, eller forstå alt. Jeg tenker at du ikke må være ekspert. Det er like viktig at du selv føler deg trygg på at din stemme har noe å si, uansett hvor mye tid du vil bruke på å sette deg inn i ting.

Han trekker frem valgomater som en god måte å se hvem du er mest enig - og uenig med.

- Du trenger ikke stemme på de som kom på førsteplass, men du kan da se på de tre øverste og gå litt dypere inn i de partiene, og droppe de andre.

Han synes det er flott og forståelig at folk vil ta informerte valg og føle at de har et godt grunnlag til å gjøre opp en mening, men frykter at mange er redde for å stemme feil, eller å tro at man må vite alt for å velge seg et parti.

- Det er ikke noe som heter å stemme feil, og din begrunnelse for å ta valget du vil synes jeg ingen andre har noe med. Enten det er politikere, kjæresten din, mammaen din eller vennene dine. Hvis du vil stemme på det partiet og ikke det andre av en grunn,

eller om du vil bytte parti, tenker jeg at din grunn er god nok for meg.

Det siste politiske halvåret har budt på store og drastiske endringer i både norsk og internasjonal politikk. Ved nyttår hadde Norge fortsatt to partier i regjering, Arbeiderpartiet lå an til å gjøre sitt dårligste valg siden 1924, Trump ventet fortsatt på å bli president igjen i USA, og selv om verden var preget av krig og uro også da, så har det bare tiltatt siden.

Lars Nehru Sand mener dette halvåret vil peke seg ut i et historisk perspektiv.

- Det er veldig uvanlig at et parti forlater regjering på den måten som Senterpartiet gjorde. At man frivillig gir fra seg makt, og at man sitter igjen med en ettpartiregjering.

Han peker på at dette gir Arbeiderpartiet, som nå sitter igjen alene, et annet manøvreringsrom i Stortinget enn hva andre mindretallsregjeringer har hatt.

- Derfor har det også vært litt nytt og spennende for meg å følge med på. Det skjer jo fordi det tvinger seg frem beslutninger som må tas, og det var vel flere som følte seg presset inn i ulike hjørner. Men både at det skjer, og at det gir så store utslag på så kort tid, det er uvanlig.

Men hva er det som gjør at Ap står igjen som vinnere på Senterpartiets regjeringsexit, og at alle andre partier virker å tape på det?

Når mennesker har et problem i livet sitt, enten det handler om økonomi, om et helsevesen som er for dårlig, eller andre ting så skal politikere løse de problemene.

– Jeg tror effekten er at Arbeiderpartiet har blitt mye mer gjenkjennelige for AP-velgere, kanskje spesielt i byene, etter at Senterpartiet gikk ut. Og jeg tror at effekten av at Senterpartiet gikk ut er mye større enn effekten av at Jens kom inn, for å si det på den måten.

At Arbeiderpartiet ikke lenger trenger å diskutere internt i regjering har gitt de muligheten til å bruke Stortinget på en annen måte, og skaffe seg flere forhandlingspartnere.

– Ap har gjort opp en del saker som for eksempel rusreform og klimaforlik med høyresiden, og ikke bare lent seg mot venstresiden.

I tillegg har Høyres problemer skutt fart. – Det handler både om at inntrykket av Arbeiderpartiet og regjeringen har endret seg, men også fordi FrP over tid har turt å angripe Høyre, og at mange borgerlige velgere som har stemt på partiet Høyre tidligere nå vil stemme Frp.

Valg i Norge foregår alltid den andre mandagen i september, som gjør at årets valgdag er 8. september. Når vi prater med Lars Nehru Sand er dette tre måneder frem i tid. Vi ber han se litt inn i spåkullen, og spør om det er mulig at vi får se like dramatiske omveltninger i det politiske landskapet i tiden fremover, som det vi har sett de siste månedene.

– Kanskje ikke like store, men store nok til å vippe valgutfallet hvis det blir et bilde hvor regjeringen kommer i et dårlig lys, enten fordi de ikke har gjort noe, eller fordi regjeringen håndterer en debatt eller en sak dårlig.

Den internasjonale uroen, med krig og tollbarrierer, har satt mye av dagsorden den siste tiden. Sand trekker frem at det i en valgkamp fort handler om de mer nære tingene.

– Nå er det jo lite som tyder på at det blir umiddelbart internasjonal ro, men hvis det, fordi det er valgkamp, blir litt mer snakk om hverdagslige, ekte problemer i menneskers liv her hjemme i Norge, så blir det en litt annen type debatt og nyhetsbilde enn det hvis alt skal handle om store linjer og stormakter.

Han peker på trygghet som det store overordnede temaet som trolig vil prege årets valgkamp, både når det gjelder internasjonale forhold, men også når det kommer til de nasjonale sakene innenfor økonomi og kriminalitet.

– Jeg tror den personlige økonomien og næringslivets forutsetninger, som skattedebatt og sånt, kommer til å bety mer enn det har gjort og så vet vi alltid at skole og helse er saker mange velgere er opptatt av, og de er jo store poster på statsbudsjettet.

Hva er det som avgjør hva som blir de viktigste sakene i en valgkamp?

– Det er et godt spørsmål. Av og til blir en sak viktig fordi partiene ønsker å snakke om noe og profilere seg på det. Av og til er det fordi mediene fokuserer på det, og av og til blir det viktig fordi mange velgere føler at det er en sak eller en ting som politikere må løse.

Han understreker at det jo tross alt er derfor vi har politikere – for å løse problemer.

– Når mennesker har et problem i livet sitt, enten det handler om økonomi, om et helsevesen som er for dårlig, eller andre ting så skal politikere løse de problemene. De skal gjøre samfunnet bedre, og så er det da en kamp om hvilke virkemidler det er som vil gjøre Norge og verden til et bedre sted, sier Sand.

Et av problemene NFU har vært opptatt av at politikerne må løse, er å få FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD, inn i menneskerettsloven.

– Hvorfor er det ikke mer plass til funksisaker, både i den politiske hverdagen – men spesielt i en valgkamp?

– Det har jeg ikke noe godt svar på, annet enn at det er saker som både politikerne og pressen definerer som større saker, og at det er vanskelig å sette på spissen. Men jeg mener jo at både CRPD, og BPA – med debatten om kostnader i kommunene, er funksisaker som favner bredere enn bare blant

LARS NEBRU SAND

slik vi er vant til å se ham – på skjermen, mens han kommenterer politiske saker.

funksjonshemmede og funksjonshemmedes organisasjoner.

Sand trekker frem at nyhetsbildet har endret seg de senere årene. Nåløyet har blitt trangere for å nå igjennom.

– Men begge de to sakene har jo vært debattert på et vis. Hvis du har fulgt med, så har du fått med deg hva dette handler om, men for den jevne nordmann er det nok ikke noe man tenker på, det tror jeg er helt riktig.

Mangelen på synlighet rundt sakene kan også komme av manglende representasjon på Stortinget og i politikken. Personer med nedsatt funksjonsevne er underrepresentert i folkevalgte organer. Kommer mangelen på representasjon av tilfeldigheter, eller er det samfunnsskapte barrierer?

– Det er et veldig vanskelig spørsmål.

Det er selvfølgelig ikke bare tilfeldigheter, men jeg tenker det er et todelt ansvar mellom enkeltmennesker som må oppmuntre seg selv til å være politisk aktiv og å bruke tid, krefter og ressurser på det, også er det selvfølgelig partiene selv og strukturene som må evne å inkludere og tilrettelegge for at det skal være praktisk mulig.

Han trekker frem at det er flere politikere med funksjonsnedsettelse nå enn det var for ti år siden.

– Det er fullt mulig for en med funksjonshindringer å sitte på Stortinget, så lenge man klarer den hverdagen det er å være politiker. Det kommer selvsagt litt an på hva slags utfordringer man opplever i sitt daglige liv, men jeg tror at med tilrettelegging er det like lett å være politiker som det er å delta i yrkeslivet.

Han sier det krever mye av et enkeltmenneske å leve det livet det er å være toppolitiker, men at med tilrettelegging så vil flere klare det.

– Vi har hatt både statsråder og stortingspolitikere med funksjonsnedsettelse, og det har gått veldig bra. Så lenge man har tilretteleggingen.

Vi kan jo ikke gå fra et intervju med en politisk ekspert uten å stille spørsmålet – hvem vinner valget og blir statsminister?

– Det er vanskelig å si akkurat nå, men før sommeren er det jo en fordel for Støre. Jeg synes det er vanskelig å forutse hvordan stemningen i valgkampen vil bli. Når det er så jevnt så er det ekstra vanskelig å forutsi, og vanskeligere enn for fire år siden. Det blir spennende. ■

NFU vant Stolthetsprisen!

– Jeg er stolt og rørt, og jeg vet at alle i NFU vil bli skikkelig stolte av dette. Vi kjemper for at alle skal få tilgang til samme rettigheter som andre. Prisen vil være med å løfte NFU, vi skal ikke gi oss, sier nestleder Alette Reinholdt som mottok prisen på vegne av NFU.

TEKST: Niclas Tokerud, **FOTO:** Finn Ståle Felberg / Uloba

PRIS FOR LIKESTILLINGSKAMP:

Lars Ødegård i priskomiteen overrakte Stolthetsprisen til NFU-nestleder Alette Reinholdt.

Prisen deles ut av Uloba Independent Living Norge og går til enkeltpersoner eller organisasjoner for særlig innsats for funksjonshemmedes rettigheter. Prisen ble delt ut under arrangementet Stolt Natt på SALT i Oslo og er høydepunktet under årets Independent Living-festival.

Det var nyvalgt styreleder Lars Ødegaard som leverte ut prisen. Tidligere på dagen gikk flere hundre funksjonshemmede i den årlige Stolthetsparaden langs Karl Johansgate i Oslo.

I sin begrunnelse løfter juryen frem NFU's mangeårige og utrettelige kamp for funksjonshemmedes menneskerettigheter. Spesielt fremheves organisasjonens arbeid for å sikre inkorporering av FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD) i norsk lov, for å endre vergemålslovgivningen, og for å etablere ordninger for beslutningsstøtte i tråd med konvensjonen.

Leve slik man ønsker

Stolthetsprisen gis til funksjonshemmede enkeltpersoner, organisasjoner eller virksomheter av funksjonshemmede som baserer sitt arbeid på prinsippene til den internasjonale Independent Living-

bevegelsen. Mottaker av prisen må ha gjort et betydelig arbeid for å bygge ned de hindringer som begrenser funksjonshemmedes mulighet til å ta egne valg og leve slik man selv ønsker. Mottaker av prisen må ha utfordret diskriminerende praksis, normer, tradisjoner eller holdninger som hindrer funksjonshemmedes deltakelse og livsutfoldelse.

De største barrierene

Juryen trekker også frem hvordan NFU gjennom år har stått opp for en gruppe funksjonshemmede som ofte møter de største barrierene og de tyngste likestillingskampene. Organisasjonen jobber for at alle utviklingshemmede skal få leve selvstendige liv, med integritet, selvbestemmelse og aktiv samfunnsdeltakelse, uten å stenges inne i institusjoner.

Gjennom aktiv påvirkning, kampanjer og interessepolitikk har NFU løftet både enkeltsaker, lovendringer og det brede likestillingsperspektivet for mennesker med utviklingshemning og deres familier.

DignaCare

Økt aktivitet og inkludering

DignaCare er en fleksibel sensor som festes enkelt på utsiden av inkontinensprodukter. Sensoren varsler om behovet for skift av inkontinensprodukt via en brukervennlig app.

Bofellesskap i Fredrikstad kommune deler:

«Den store nytten ved bruk av bleiesensor ser vi hos de brukerne som er aktive på dagtid. Ansatte sier at brukerne opplever større frihet til å delta på aktiviteter utenfor bolig. De kan være med på lengre turer og aktiviteter, og de slipper å reise hjem for unødige bleieskift»

Les mer:

www.dignacare.com

Stortinget vedtok mer makt til kommunene

Høyre, Senterpartiet, KrF og Fremskrittspartiet vedtok å gi enda mer tyngde til kommunenes vurderinger, og går fra at det skal legges «stor vekt» til «særlig stor vekt» på hensynet til det kommunale selvstyret ved prøving av det frie skjønnet.

TEKST OG FOTO:

Niclas Tokerud

På mange områder fatter kommunene vedtak som gjelder personers helt grunnleggende behov i dagliglivet, og helt grunnleggende menneskerettigheter. For mange av våre medlemmer har kommunens utøvelse av det frie skjønnet alt å si for hvordan de kan leve livet sitt – og ikke. Dette gjelder særlig i saker på velferdsområdet, som helse, omsorg, bolig og skole. Når kommunene bestemmer fritt, er det våre tjenester det går utover.

– I saker som handler om enkeltpersoners rettigheter og tilgang til tjenester må klageinstansen ha adgang til å legge mindre vekt på det kommunale selvstyret. Når rettighetene dine avhenger av hvilken kommune du bor i, er det ikke lenger rettferdighet, det er lotteri, sier Tom Tvedt, forbundsleder i NFU.

– Vi ser at våre medlemmer ofte rammes svært hardt under utøvelsen av kommunens frie skjønn. Det eksisterer allerede enorme kommunale forskjeller, og vi skulle tro at en økning i disse var det siste Stortinget ønsket seg, sier Tom Tvedt.

Han er skuffet over stortingets vedtak. Det er også Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO.

– Å gå fra «stor vekt» til «særlig stor vekt» på kommunalt selvstyre viser at Stortinget er villig til å gå fra vondt til verre. I tillegg viser det at Stortinget ikke er villige til å ta tak i problemene og løse dem, sier Lilly Ann Elvestad, generalsekretær i FFO.

NFU og FFO påpekte begge i sine høringssvar at terskelen for å overprøve det kommunale frie skjønn allerede er for høyt med «stor vekt». Vi ønsker at dette skal tas ut, og at klageinstansen i stedet må kunne foreta en alminnelig rimelighetsvurdering – også av det skjønnsmessige aspektet i vedtaket. Arbeiderpartiet, SV, Rødt, MDG og Venstre stemte mot endringen.

– Arbeiderpartiet er opptatt av at staten skal ha respekt for kommunenes selvvråderett. Samtidig må det være sånn at når hensynet til den enkelte eller viktige nasjonale og regionale hensyn veier tyngre, må dette få gjennomslag. Det er viktig for den enkelte, for landet og for å bidra til mest mulig likhet for loven, sier fungerende justispolitisk talsmann i Arbeiderpartiet, Odd Harald Hovland.

TOM TVEDT ER BEKYMRET
over at kommunalt selvstyre nå
skal tillegges særlig stor vekt.

NÅR HENSynet TIL DEN ENKELTE veier tyngre, må
det få gjennomslag, sier Odd Harald Hovland (Ap). De stemte
mot endringen sammen med SV, Rødt, MDG og Venstre.

Lev livet slik du ønsker - også på reise

Å reise med BPA krever gjerne litt ekstra planlegging. Vi gir deg råd, innsikt og personlige erfaringer som kan gjøre turen litt enklere – og forhåpentligvis enda bedre.

Scan QR-koden nederst til høyre, og se webinaret når du vil, og så ofte du vil.

Vil du høre mer om hvem vi er som BPA-leverandør?
Ta kontakt, da vel!

950 43 000 | www.humananorge.no | bpa@humananorge.no

Søk Stiftelsen Dam!

NFU har vært medlem i Stiftelsen Dam siden 2003, og har siden da fått utrolige kr 73 839 681 i støtte. I 2025 har NFU så langt fått støtte til 15 prosjekter; to helse-, 12 ekspress- og ett utviklingsprosjekt. I tillegg har vi åtte helse-, to utviklings- og ett forskningsprosjekt fra tidligere år som fortsatt er aktive. Nå har styret i Stiftelsen Dam vedtatt å øke rammene til Helse og Ekspress.

Frister for søke

Ekspress: Løpende

Helse: Løpende

Utvikling: 15. november

Forskning: 15. februar

Ta kontakt med Helene T. Strøm-Rasmussen på epost htsr@nfunorge.org eller mobiltelefon 90074060 om du har en prosjektidé.

Liste over NFU-prosjekter med støtte:

Helse 2023

- Utvikling av ressurser for å forstå hverdagen gjennom inkluderende forskning

Helse 2024

- Hverdags-e-læring for barn med utviklingshemning
- Dette vil vi forske på
- Tilpasning av VIPS praksismodell til personer med utviklingshemning
- Tegnøkene - Frokost, Klær og Dyra på gården!
- Ung voksen - et pasientopplæringskurs
- Film om aktiv støtte
- Inkluderende forskning om kodeleker for barn

Helse 2025

- Nasjonal Korpsfestival i Elverum
- Brukerstemmer i hjerteforskning

Ekspress 2025

- Sommeraktivetsuke for voksne med utviklingshemning
- Tur til Tangen dyrepark
- Bowling for personer med funksjonsnedsettelse
- Tur til Rosenvold Baroni og Bondhusvatnet
- CRPD med universell utforming
- På'an igjen med aktiviteter
- Tur for unge voksne med utviklingshemning
- Fritidsaktivitet og informasjonsarbeid
- Tindved Rockers 20 år - jubileumsmarkering
- Tilrettelagte vinteraktiviteter i NFU Troms
- Aktivitetsdag i Bergen

Utviklingsprosjekter

- Høyere utdanning for utviklingshemmede - fase to
- Bravo treningsapp
- Læringsmodell om selvbestemmelse - fase to
- Brukerundersøkelser i habiliteringstjenesten

Forskning

- Psykisk helse hos mennesker med utviklingshemning

” Traumene fra Emma Hjorth preget Kjetil hele livet

Brutalt og ærlig

«Ei forteljing om det ufortalde» er årets sommerlektüre. Den er hverken lettbeint eller underholdende, men bringer frem en historie som må leses og forstås.

TEKST: Niclas Tokerud

FOTO: Privat

Da Kjetil døde visste jeg at jeg måtte skrive. For hva var det han møtte? Og hvordan endte hans møte med helsevesenet med at vi mistet han, spør Kari Eika, forfatter og Kjetils søster.

«Ei forteljing om det ufortalde» er en forsøksvis biografi om en høyt elsket bror, som fra han var fem år gammel vokste opp på institusjon. Det er også en fortelling om det samfunnet og de helseprofesjonene som mente at dette var «det beste» for en liten gutt med Downs syndrom. Denne faglige tilrådnin-gen tok fra ham muligheter andre barn fikk.

- Traumene fra Emma Hjorth preget ham hele livet. Han skapte et liv i motstand, sier Kari Eika om sin bror.

Boken har hun skrevet som en hyllest til sin elskede bror, og som et oppgjør med samfunnet, strukturene og helsevesenet som ikke var i stand til å ta vare på ham.

- Vi møtte noe i 2017 da Kjetil trengte helsevesenet som ikke var til å fatte, og som jeg opplever som avgjørende for at han døde.

Hun forteller om et møte med en legestand og leger han ikke kjente på sykehuset.

- Systemet er ikke laget for å fungere. Det var aldri innrettet for folk som broren min. Det var ikke til av hensyn for ham, men av hensyn til samfunnet, sier Eika.

Gjennom arbeidet med boken har hun gått dypt i materien for å forstå, og for å avdekke.

- Spøkelsene sto i kø for å ramle ut av skapene. Det er mye samfunnet ikke vil huske. En kulturell og faglig arv som vi ikke blir kvitt om vi ikke vedkjenner oss den og tar et oppgjør.

Fortjener offentlig unnskyldning

Oppgjøret håper hun kommer. Danmark ga i fjor en offentlig og uforbeholden unnskyldning for hvordan den danske stat hadde bidratt til å gjøre livene til mennesker med utviklingshemning verre. Eika etterlyser den samme beklagelsen i Norge.

- Det er ingenting i Norge som var kvalitativt forskjellig fra Danmark. Vi hadde samme tankegangen,

Boka er utgitt av Universitetsforlaget.

KJETIL HJEMME HOS

sin søster Kari. Nå har Kari skrevet bok for å komme til bunns i hva som skjedde med ham.

Norge brukte bare ikke like mye penger på det.

Danmark og Norge var ikke alene om hvordan man utviklet institusjoner som skulle huse alle med en utviklingshemning.

– Det er internasjonalt. Danmark er langt fremme – og det var de i institusjonsbygging, men de var ikke til for mennesker med utviklingshemning. De splittede familier, sier forfatteren.

Statsforvalter sviktet

I påvente av at staten kommer med sin unnskyldning og tar sitt oppgjør, tar Kari Eika sitt eget. Med samfunnet, institusjonene – og statsforvalter. Boka er et oppgjør med statsforvalteren i Telemark og slik de behandlet klagesaken om ham i 2017, og med et menneskesyn vi ikke vet at vi som samfunn fremdeles bærer med oss.

– Da vi klaget til Statsforvalteren i 2017 fikk vi ikke medhold. De mente at legene hadde de beste intensjoner og gode grunner, mens Kjetil ble fremstilt som irrasjonell og vanskelig. Det er et stort gap mellom

hva statsforvalteren skrev, og det som ga mening for meg, sier Eika.

På søken etter Kjetils stemme

Det er et paradoks at mange av de tause er blant de det har blitt skrevet mest om. Tekster i journaler og mapper er vernet av taushetsplikten, og blir sjeldent utfordret av kritiske blikk. Samtidig har helsetjenestene stor autoritet og definisjonsmakt.

Kari Eika har lett etter Kjetils stemme i det som finnes av arkivert journalmateriale, i fortellinger hun ellers har lest og hørt, og i egne personlige minner. Resultatet er en bok som fortjener oppmerksomhet, fortjener å bli lest, og som gir leseren et innblikk i hvordan samfunnet kan svikte så fatalt. Dette angår deg, uavhengig av om du selv har en utviklingshemning, eller er pårørende.

Boka er særlig aktuell for studenter og alle som jobber i helse- og sosialtjenestene eller med disse i politikk, forvaltning og forskning.

Årsmøte i Birkenes og Lillesand NFU

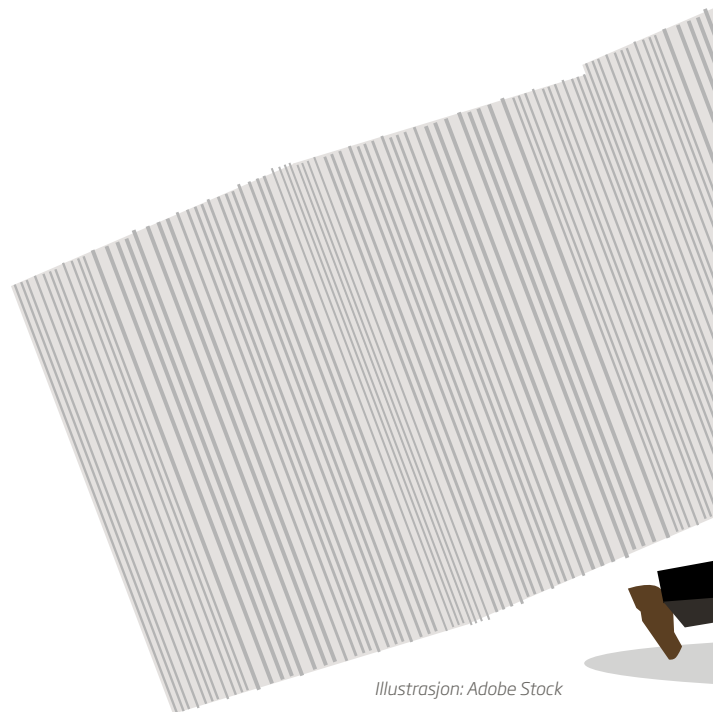
TEKST OG FOTO: Sigrid Retterholt

Formannen Britt Pigao leidde møtet med stø hand. Vernepleiar Ingunn Gitmark tala om «Tvang og selvbestemmelse». Ein kunne stilla spørsmål om ting ein tenkte på.

Årsmøtet blei gjennomført på ein framifrå måte. Vala gjekk greit og folk hyggja seg med veldig god pizza og drikke.

På slutten av årsmøtet blei Eirik Nesbu og Knut Retterholt takka for ein god jobb i styret over fleire år av formann Britt Piago.

Vi er glade for å ha NFU i Birkenes og Lillesand og for det viktige arbeidet som formannen og resten av styret legg ned på ulike felt.

Illustrasjon: Adobe Stock

NFU STILTE MED klare forventninger om forbedring i sitt møte med statsråden.

Vi står i en *rettssikkerhetskrise*

NFU har hatt møte med digitaliserings og forvaltningsminister Karianne Oldernes Tung for å dele vår bekymring om situasjonen hos landets statsforvalterembeter.

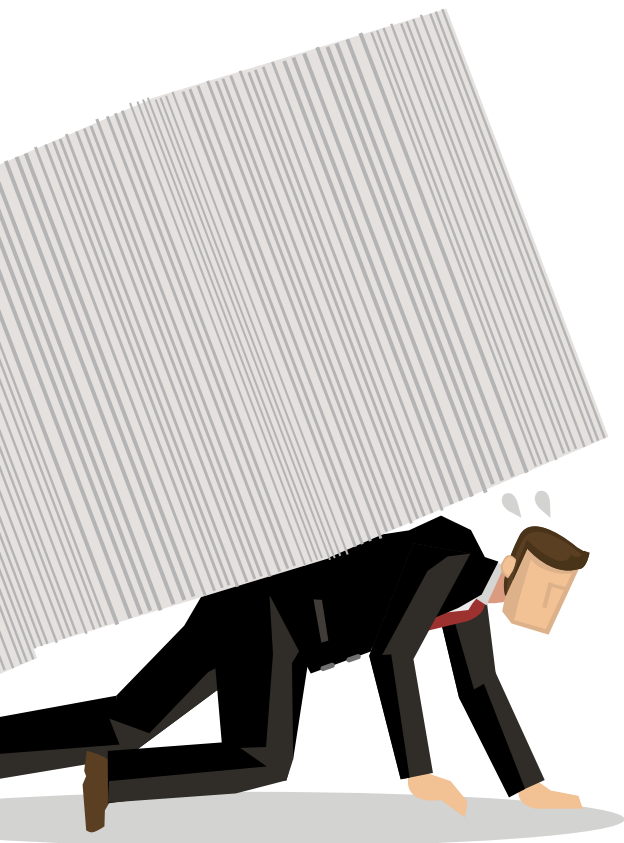
TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

Vi trenger at regjeringen raskt reagerer med tiltak for å bedre rettssikkerheten, for akkurat nå står vi overfor en rettssikkerhetskrise. NFU opplever at klager tar stadig lengre tid å få behandlet, og at dialogen har blitt dårligere. Andre organisasjoner, samt pasient- og brukerombud melder om det samme.

Statsforvalterne melder at de ikke har midler til tilsyn av kommunene eller dialogmøter med organisasjonene.

– Vi står i en rettssikkerhetskrise, sier forbundsleder i NFU, Tom Tvedt. Landets statsforvaltere har på bordet en rekke saker som angår mennesker med utviklingshemning generelt, men også konkret og direkte, men har ikke ressurser til å føre tilsyn eller holde dialog med interesseorganisasjonene.

– Vår oppfatning er at situasjonen slik den er nå, hvor ressursituasjonen ikke muliggjør dialog mellom statsforvalter og interesseorganisasjonene, bidrar til svekkede rettigheter for de som mottar tjenester i kommunene, og øker konfliktlinjene og antall klager til statsforvalter, når muligheten for kunnskapsoverføring mellom statsforvalter og interesseorganisasjonene ikke lenger er til stede, sier Tvedt.

Trygdeoppgjøret 2025: Hva betyr det for deg?

Årets trygdeoppgjør gir en årsvekst i pensjonen på 3,4 prosent. – Å sikre kjøpekraften for landets 1,1 millioner alderspensjonister er et viktig mål for regjeringen. Etter mange år i arbeidslivet skal pensjonen gi trygghet og verdighet, sier arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna.

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

Arsveksten i pensjonen innebærer at pensjonene ikke bare følger prisveksten, men også gir et reelt løft i kjøpekraften. Gjennomsnittlig pensjonsnivå for en alderspensjonist i folketrygden øker med rundt 10 000 kroner i året.

Oppgjøret er i tråd med prinsippet om at pensjonene skal reguleres i samsvar med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Det gir forutsigbarhet og rettferdighet, samtidig som det bidrar til økonomisk balanse i pensjonssystemet.

– Dette er ansvarlig, og gir samtidig trygghet for pensjonistene. De som har bygget landet skal ha økonomisk trygghet i hverdagen, sier Brenna.

Grunnbeløpet i folketrygden øker samtidig fra 124 028 kroner til 130 160 kroner. Dette er en økning på 4,94 prosent. Ytelser som reguleres med grunnbeløpet, herunder uføretrygd, øker dermed med 4,94 prosent fra 1. mai.

Tallgrunnlaget har vært drøftet med Pensjonistforbundet, Senior Norge, Forsvarets seniorforbund, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, LO, YS, Unio og Akademikerne.

Økt minstenivåtillegg for enslige minstepensjonister

Som en del av statsbudsjettet for 2025 har Stortinget vedtatt at minste pensjonsnivå for enslige minstepensjonister i tillegg økes med 6 000 kroner i året fra 1. mai. Økningen gjelder i hovedsak pensjonister med liten eller ingen opptjent tilleggspensjon. Det er de som er født før 1954 som vil få mest igjen for endringen, men også årskullene fra 1954 til 1962 vil merke en viss effekt – med gradvis mindre utslag jo yngre man er.

Nytt grunnbeløp og reguleringsseter blir formelt fastsatt ved kongelig resolusjon

23. mai 2025. Pensjon og trygdeutbetalingene økes med virkning fra utbetalingen i juni, inkludert en etterbetaling for mai måned.

Fortsatt ingen reelle forhandlinger

I forhandlingene har Pensjonistforbundet, pensjonistene i Forbundet Styrke, SAKO-samarbeidet og SAFO lagt frem felles krav. Sammen representerer de 290 000 medlemmer. Et av kravene har vært reelle forhandlinger.

Vi erkjenner at stortingsflertallet i forbindelse med pensjonsforliket har lagt til grunn at reguleringen av løpende pensjon skal gjøres med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Vårt primære mål er likevel at reguleringen av løpende pensjon og uføretrygd skal være gjenstand for reelle forhandlinger med en ramme om lag lik lønnsveksten.

ARBEIDS- OG SOSIALMINISTER Tonje

Brenna med NFU- og SAFO-leder Tom Tvedt. SAFOs fremsatte igjen krav om reelle forhandlinger, uten at det ble tatt til følge.

Trygdeoppgjøret skiller seg ut ved at det gis likt prosentvist tillegg til alle pensjonister, og alle uføre, uavhengig av nivået på pensjonen eller trygden. Tidligere hadde minstepensjonister en noe mer gunstig regulering enn øvrige pensjonister, men fra 2022 ble det lik regulering, og det tas ingen hensyn til de svakestes økonomiske situasjon. I de øvrige inntektsoppgjørene for lønsmottakere er det derimot utstrakt bruk av lavlønns- og kronetillegg, som sikrer en mer sosial utjevning.

Dersom inntektsutviklingen for pensjonister og uføretrygdete skal gis en solidarisk form er det avgjørende at Stortinget tar øvrige grep gjennom statsbudsjettet og revidert budsjett.

Satsene for uføretrygd

Satser 2025	Minsteytelse	Økning	Grunnbeløp (G)
Ordinær sats ¹	303 143	14 282	2,329
Ordinær sats ung ufør ¹	352 603	16 611	2,709
Høy sats ²	329 175	15 508	2,529
Høy sats ung ufør ²	385 143	18 144	2,959

¹ Lever sammen med ektefelle eller samboer

² Enslig uføretrygdet

Satsene for arbeidsavklaringspenger

Satser 2025	Minsteytelse	Økning	Grunnbeløp (G)
Minstesats AAP ³	265 657	12 516	2,041
Minstesats AAP ⁴	177 104	8 343	2/3 av 2,041

³ 25 år eller eldre

⁴ Under 25 år

Satsene for minste pensjonsnivå

Satser 2025	Minsteytelse	Økning
Lav sats ⁵	200 144	7 160
Ordinær sats ⁶	231 645	8 287
Høy sats ⁷	243 759	8 720
Særskilt sats ⁸	279 933	15 799
Særskilt sats ⁹	379 420	13 573

⁵ Ektefellen har pensjon

⁶ Ektefellen har uføretrygd eller inntekt over 2G

⁷ Ektefellen har inntekt under 2G

⁸ Enslig pensjonist

⁹ Ektepar, forsørger ektefelle over 60 år og fyller vilkårene for rett til ektefelle tillegg

Satsene for garantipensjon

Satser 2025	Minsteytelse	Økning
Ordinær sats ¹⁰	224 248	8 022
Høy sats ¹¹	242 418	8 672

¹⁰ Ektefelle har uføretrygd, alderspensjon, avtalefestet pensjon i offentlig sektor eller årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt som er større enn 2G

¹¹ Enslig eller gift/samboende med en som ikke mottar ytelser nevnt under ordinær sats

STOLTE paradedeltagere

NFU Oslo arrangerte i forbindelse med stolthetsparaden et skiltverksted. Resultatet var en paradedeltagelse det var umulig ikke å legge merke til!

TEKST: Niclas Tokerud

FOTO: Mette Årsland

14. juni gikk stolthetsparaden i regi av Uloba nok en gang av stabelen i Oslo. NFU Oslo stilte mannsterke opp i oransje T-skjorter og med tydelige bannere og skilt for CRPD, selvbestemmelse og retten til å bo i eget hjem.

Før paraden gikk i gang, samlet folk seg til fargerikt fellesskap og sceneshow på Universitetsplassen. Her var det både dans, sirkus, aktiviteter for barn og ikke minst politiske appeller. Både arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna, Oslos ordfører Anne Lindboe og likestillings- og diskrimineringsombud Bjørn Erik Thon var blant dem som talte for et samfunn med plass til alle uavhengig av funksjonsevne

– Frihet og likestilling er ikke goder man får, men rettigheter man skal ha, var ett av de klare budskapene som ble formidlet fra scenen.

Etter appellene ble det musikalsk avslutning med «We Shall Overcome», før paraden beveget seg nedover Karl Johan med bannere, musikk og kamprop som fylte byen med engasjement og fellesskap.

FØR PARADEN ARRANGERTE

NFU Oslo bannerverksted – hvor fanen og plakater ble laget.

MED NFUS SIGNALORANSJE T-skjorter var vi godt synlige i paraden.

DET ER INGEN TVIL OM hva NFUs viktigste sak i paraden er
– Menneskerettigheter til alle, inkorporer CRPD nå!

Hat- kriminalitet

I fjor vår ble det for første gang avsagt en dom hvor en person ble dømt for hatkriminalitet mot person med funksjonsnedsettelse. Mannen som ble utsatt har fått varige og alvorlige skader etter hendelsen.

JURIDISK RÅDGIVER i NFU,
Inga Marie Tronsaune.

TEKST: Hedvig Ekberg

FOTO: Pia Ribskog

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av hat eller har sin bakgrunn i andres, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, eller nedsett funksjonsevne

I vår ble NFU kontaktet av politiet, eller nærmere bestemt Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet, som ønsket tettere kontakt med oss. Vi ble invitert til et møte hvor vi fortalte om våre erfaringer og tanker rundt hatkriminalitet mot mennesker med utviklingshemning.

Politiet ga uttrykk for at de mente det var meget viktig informasjon vi kunne gi og ønsket at vi skulle komme og holde foredrag for alle som jobber for kompetansemiljøet.

Juridisk rådgiver, Inga Marie Tronsaune, deltok derfor i et møte med hele det Nasjonale kompetansemiljøet. Hun informerte om NFU og om utfordringer og hendelser som vi har fått informasjon om gjennom vårt juridiske veiledningsarbeid.

Politiet er tydelig på at de jobber målrettet for å bidra til bedre avdekking av hatkriminalitet, høyere kvalitet innenfor etterforskning og påtalearbeid, bedre ivaretagelse av de fornærmede, samt tettere dialog med tverrfaglige samarbeidspartnere.

Politiet oppfordrer alle, som mener at de er blitt utsatt for hatkriminalitet, om å melde fra til lokalt politi. Ifølge politiet er det få anmeldelser fra personer med funksjonsnedsettelse. Dette skyldes nok ikke at slike hendelser ikke skjer, men heller at det er få som velger å anmelde.

Tradisjonelle metoder for å vurdere skrøpelighet blant eldre passer dårlig for personer med utviklingshemning. Nå lanserer Aldring og helse et kartleggingsverktøy som skal gjøre det enklere for helsepersonell å vurdere helse-risiko og behov for oppfølging.

Skrøpelighet hos personer med utviklingshemning

TEKST: Petter Hveem

FAGKONSULENT Stine Skorpen, Aldring og helse.
(Foto: Martin Lundsvoll)

Funksjonstap hos eldre med utviklingshemning tolkes ofte som en del av utviklingshemningen, og ikke som et tegn på skrøpelighet eller sykdom, sier fagkonsulent Stine Skorpen i Aldring og helse.

Fanger opp aldersrelatert sårbarhet

Skrøpelighet beskriver en tilstand der kroppens evne til å tåle sykdom eller belastning er svekket. For mange med utviklingshemning skjer aldringen tidligere sammenlignet med eldre generelt.

– De har større risiko for å utvikle skrøpelighet tidligere i livet enn andre eldre. Det kan skyldes genetiske eller medfødte forhold, levevaner, miljø og at mange har flere kroniske sykdommer samtidig, sier Skorpen.

Den nye skrøpelighetsindeksen er en norsk oversettelse og tilpasning av ID-Frailty Index Short Form, utviklet ved Erasmus University Medical Center i Neder-

land. Verktøyet er testet og tilpasset for personer med utviklingshemning, og gir en vurdering av om en person er skrøpelig, i risikozonen for å bli skrøpelig (pre-skrøpelig) eller ikke viser tegn på skrøpelighet.

– Dette gir et godt grunnlag for å vurdere hvilke helse- og omsorgstiltak som bør settes inn. Verktøyet tar hensyn til at mange har levd hele livet med funksjonsutfordringer, sier Skorpen.

Kartleggingen vurderer blant annet daglige aktiviteter, sosial fungering, ernæring, somatisk og kognitiv helse, og kan si noe om fremtidige omsorgsbehov.

Verktøy med veileder tilgjengelig nå

Sammen med indeksen er det utviklet en veileder for administrering og skåring som skal sikre riktig bruk av Skrøpelighetsindeksen. Skrøpelighetsindeksen finnes i to utgaver, en for manuell utfylling og en

Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

interaktiv versjon som automatisk beregner gjennomsnittskår. Disse er tilgjengelig på nettsiden til Aldring og helse.

– En vurdering av skrøpelighet kan gi et mer presist bilde av helsetilstanden enn alder og antall diagnoser alene. Det kan være nyttig i forkant av årlige helsekontroller, ved endringer i helsetilstand eller ved høy alder, sier Skorpen.

Indeksen er utviklet med støtte fra Stiftelsen Dam, gjennom et samarbeid mellom Aldring og helse og NFU.

Viktig støtte for helsepersonell

Skrøpelighetsindeksen er ment som et hjelpemiddel for helsepersonell, og som et supplement til Årlige helsekontroller eller Tidlige Tegn. Tidlige tegn er et kartleggingsverktøy for oppfølging av voksne og eldre

personer med utviklingshemning. Det skal bidra til å etablere gode rutiner for å oppdage tidlige tegn på funksjonsfall og sykdom. Skrøpelighetsindeksen skal bidra til bedre grunnlag for behandling, oppfølging og tilrettelegging.

– Vi håper at det nye verktøyet blir tatt i bruk i helse- og omsorgstjenestene over hele landet, slik at eldre med utviklingshemning får mer treffsikker og tilpasset helsehjelp, sier Skorpen.

Verktøy og veileder finner du på aldringoghelse.no

- **FØR KJEDET JEG MEG HJEMME** og syntes det var skummelt å gå ut alene. Nå har jeg blitt kjent med mange nye mennesker, og jeg føler meg tryggere og mer selvsikker, forteller Mahlet Getahun (20).

Vi gir muligheter og forventninger

80 personer med utviklingshemning har fått yrkesopplæring i Etiopia takket være støtte fra NFU. Vår partnerorganisasjon FENAID, har inngått samarbeid med yrkesopplæringen og utdanner nå personer med utviklingshemning i tre forskjellige byer.

TEKST OG FOTO: Helene T. Strøm-Rasmussen

NFU har hatt samarbeid med Fikir Ethiopia National Association on Intellectual Disability (FENAID) siden 2021. Først var de del av programmet TOFI – Together for Inclusion. TOFI fikk økonomisk støtte av Norad og ble avsluttet i 2024.

NFU har fått ny rammeavtale med Norad for perioden 2025-2029. Det nye programmet heter CADiR – Collective Action for Disability Rights.

NFU støtter aktiviteter innen organisasjonsutvikling, politisk påvirkning, inkluderende utdanning, inkluderende helsetjenester og økonomisk selvstendiggjøring. I Etiopia samarbeider vi med Norges Blindeforbund og Mental Helse Ungdom.

Det har vært et langsiktig og strategisk samarbeid. Først etablerte de kontakt og sonderte interessen. De fortalte om rettighetene til mennesker med utviklingshemning og CRPD, og de lærerne som ble med i prosjektet fikk deretter opplæring i hva det vil si å ha en utviklingshemning og de viktigste tingene å tenke på når man skal undervise utviklingshemmede.

En suksesshistorie

I byen Hawassa, 270 km sør for hovedstaden Addis Abeba, har 20 personer med utviklingshemning fått opplæring i veving eller produksjon av skinnprodukter. De gikk seks måneder på Hawassa Tekniske Høyskole, og hadde undervisning noen dager i uka, noen ganger i egne klasser og andre ganger sammen med de andre studentene. Flere lærere og medstudenter hadde lite

kjennskap til mennesker med utviklingshemning og var i utgangspunktet skeptiske til å ta dem inn på skolen, men dette prosjektet har vært en øyeåpner og motbevist fordommene de hadde. De ser at studentene er lære villige, disiplinerte og punktlig, og de får nå skryt av lærerne og skoleledelsen. Den avsluttende praktiske prøven var den samme for alle studentene, og 19 av de med utviklingshemning bestod prøven. Det er et fantastisk resultat, og viser hvor viktig det er å gi alle mennesker muligheter og forventninger.

Foreldrenes rolle

Foreldrene har spilt en viktig rolle og har blitt involvert gjennom hele prosjektet. Noen har vært med som ledsagere i undervisningen og lært seg håndverket sammen med studentene. I tillegg har FENAID →

HØYSKOLELÆREREN Belete Wanegoro stikker ofte innom verkstedet til de tidligere studentene sine.

- DETTE HAR ENDRET LIVET MITT, sier Etsegenet Melese (30), og viser et sjal hun har vevet.

tilbudt kurs parallelt med studiet for både studentene og deres støttepersoner i rettigheter og hvordan de kan starte opp en liten bedrift, kundebehandling og pengehåndtering. Dette er viktig slik at de kan få praktisert håndverket sitt og tjene penger.

De lokale myndighetene i Hawassa eier noen lokaler som studentgruppa har fått leie gratis frem til 2029. FENAID har betalt for en spesiell symaskin som kan sy skinn og lær, og nå jobber studentene på skift.inntektene bruker de til å kjøpe inn det materiellet de trenger, og resten deler de seg imellom.

Ringvirkninger

Dette prosjektet har vært viktig på flere måter. Først og fremst har det gitt studentene økt

mestringsfølelse og selvtillit, og en større sjanse for å få en jobb og inntekt. For det andre har lærerne, skoleledelsen og medstudentene blitt kjent med disse 20 studentene og sett hva mennesker med utviklingshemning kan få til bare de får lov til å prøve. De er både stolte og takknemlige for at de fikk være en del av prosjektet. Sist, men ikke minst, har vi sett endringer i lokalsamfunnet. Flere av innbyggerne kjenner til studentene, og studentene har dermed fått et større fellesskap og føler seg tryggere. Vennskap har oppstått, og noen av lærerne stikker stadig vekk innom det lille utsalget og verkstedet for å hjelpe til. ■

”

Studentene er lærevillige, disiplinerte og punktlige

Hver eneste dag står veiledere i våre ASVL bedrifter klare til å bistå de som trenger hjelp til å finne sin vei i arbeidslivet. Enten det er på en tilrettelagt arbeidsplass, eller gjennom jobb i en annen bedrift. En av ASVLs hovedoppgaver er derfor å kjempe for at flere får en tilrettelagt arbeidsplass.

INNLANDET

Ny Vekst og Kompetanse AS

Kristian Walbys veg 13, 2212 Kongsvinger

www.ny-as.no

Lipro Kompetanse AS

Smestadveien 27, 2619 Lillehammer

lipro.no

Sølv AS

Postboks 64, 2860 Hov

www.solve.as

NORDLAND

Vestvågøy ASVO AS

Holandsveien 173, 8370 Leknes

www.vvasvo.no

Bopro AS

Klinkerveien 1, 8006 Bodø

www.boproas.no

ROGALAND

Ranso AS

Randbergveien 308, 4070 Randaberg

www.ranso.no

Jæren Industripartner AS

Engelsvollvegen 264,
4353 Klepp Stasjon

www.jias.no

Sandnes Pro-Service AS

Skippergt. 121/123, 4327 Sandnes

www.sanpro.no

Solstein AS

Bleikmyrvegen 45, 4276 Vedavågen

www.solstein.no

TRØNDELAG

Uni-K AS

Kvalmarka 20, 5514 Haugesund

www.uni-k.no

Avanti Ryfylke AS

Jøssangv. 7, 4100 Jørpeland

www.avanti-ryfylke.no

Optimus AS

Øverhagaen 4, 7374 Røros

www.optimus.as

TROMS OG FINNMARK

Vidu AS

Meieribakken 4, 7670 Inderøy

www.vidu.no

Sandbukt AS

Sandbuktveien 16, 9050 Storsteinnes

www.sandbuktas.no/

Barduprodukter AS

Industriveien 7, 9360 Bardu

www.bapro.no

VESTFOLD OG TELEMARK

Smiløkka Arena AS

Smiløkka 2, 3173 Vear

www.smilokka.no

Empus AS

Bentsrudveien 5, 3083 Holmestrand

www.empus.no

Drangedal Produkter AS

Rallarveien 5, 3750 Drangedal

www.drangedal-prod.no

OSLO

Kvito AS

Dalsvegen 28, 3890 Vinje

kvito.no

Fossheim AS

Sven Oftedals vei 1, 0950 Oslo

fossheim-as.no

HORDALAND

Nordnes Verksteder AS

Dalhaugene 2, 5153 Bønes

www.nordnes-verksteder.no

«Korps i skogen»

Hvert tredje år arrangeres det nasjonal korpsfestival, der alle spesialkorps (9-10 korps) i Norge blir invitert. I 2022 var det Torshovkorpset som arrangerte festivalen i tilknytning til sitt 50-årsjubileum. I år var det Brasstastick og Elverum som inviterte til festival.

TEKST: Niclas Tokerud

FOTO: Geir Kjelstad

Helgen 23.-25. mai 2025 inviterte Brasstastick og Elverum til korpsfestival. Rundt Elverum er det som kjent mye skog, derfor var tema for festivalen «Korps i skogen».

Totalt antall påmeldte med musikanter, ledsagere og andre gjester var 400. Elverum har to hoteller, den helga var begge hotellene reservert festivalgjester!

Programmet for helga var tett. Gjestene ankom hotellene fredag ettermiddag. De ble møtt av våre korpsverter med sine svarte festivalskjorter. Vi fikk god hjelp av NFU-medlemmer som med sine oransje NFU-T-skjorter ønsket gjestene velkommen til festival og til Elverum. Videre var det arrangementer på begge hotellene – med mingling, pizzabuffet og disko.

Lørdagen kom med øsende, pøsende regnvær. Konsertarrangementet som var planlagt i Elvarheims-parken midt i Elverum sentrum, ble flyttet inn i Elve-

rumshallen. Korps og publikum ble ønsket varmt velkommen av vår egen kultursjef, Line Rustad. Etter henne var det oppvarming før konserten med «Plutselig Sirkus». Alle korps spilte under konserten foran fulle tribuner med et begeistret publikum!

Etter konsertene var det et par timer fri. Disse timene ble brukt til avslapning, shopping og turer i byen. Viktig også å lade opp til kveldens arrangement!

Lørdag kveld var det bankett i Terningen Arena, Elverums «storstue». Fra kl 17 ankom gjestene hallen på rød løper, og fikk raskt et glass velkomstdrikk i hånda. Torshovkorpsets storband spilte under velkomstsereemonien, før dørene åpnet kl 17.30.

Vel inne i hallen ble gjestene ønsket velkommen av våre to konferansierer, Hege Nilsson fra NFU Erfaringsutvalg og Toril Ous, leder i NFU Elverum og omegn lokallag. De førte oss trygt og godt gjennom arrangementet. Kl. 18.00 gikk Brasstastick på scenen sammen med «Plutselig Sirkus». Det ble et flott

Åtte korps:

- Austjord musikkorps Hønefoss
- TrønderBraZZ Trondheim
- Vasshjulet Tut og Blæs Lørenskog
- Torshovkorpset Oslo
- Haug Musikkorps Bærum
- Utsiktsbakken musikkorps Lillehammer
- Trupa Muzikore Albania
- Brasstastick Elverum

sirkusarrangement med musikk, trylling og andre sirkuskunster.

De 400 gjestene ble servert treretters nydelig middag. Fysen Restaurant på Terningen Arena stod for maten som alle gjestene var veldig fornøyd med! Bordene var nydelig pynta med oransje servietter, bordkortene var selvlaget med skogtema. Innimellom rettene som ble servert, var det taler. Vår egen Tom Tvedt var (selvfølgelig) til stede og holdt en liten tale. Veldig hyggelig at han hadde med seg statsrådkona si.

Etter middag var det dans til bandet Memory Lane. Ca syv sekunder etter at de spilte opp, var dansegolvet fullt av dansende og glade deltakere! Festen ble avsluttet ved midnatt.

Søndag var alle gjestene invitert til Norsk Skogmuseum i Elverum. Der ble det avholdt minikonsert fra flere korps. Gjestene ble oppfordret til å vandre rundt i det flotte museet. Noen benyttet seg av muligheten til Naturquiz og Naturenbus. Etter konsertene

ble det servert enkel lunsj, før utslitte, mette og fornøyde gjester forlot Elverum.

Vi som arrangerte festivalen, dvs styret i Brasstastick i godt og nært samarbeid med NFU Elverum og omegn lokallag, var takknemlige for at vi fikk mulighet til å være arrangør. Vi startet arbeidet for to år siden. Alle tilbakemeldinger etter festivalen var utelukkende gode. Dette hadde vi ikke fått til uten en enorm dugnadsinnsats. Økonomien måtte også være på plass, og takket være gavemidler fra mange instanser kunne vi gjennomføre festivalen til en god pris for deltakerne.

Vi ønsker å rette en stor takk til musikantene, støtteapparatet i alle korps, dugnadsarbeidere, sponsorer, Elverum kommune, støtteapparatet i Brasstastick, NFU Elverum og omegn lokallag. Uten alle dere hadde det ikke vært mulig.

Flere bilder på neste side →

**Brasstack fra Elverum
ønsket velkommen til
korpsfestival i mai -
400 gjester og deltagere
deltok på det som ble en
musikalsk festhelg!**

Imponerende superleker

Superlekene på Gjøvik har gått av stabelen. Forbundsleder Tom Tvedt er mektig imponert over arbeidet som arrangementskomiteen med Morten Lønstad har fått til.

TEKST: Niclas Tokerud, **FOTO:** Geir Kjelstad

«Idrett for alle» skal være mer enn bare et fint slagord. Ved å arrangere Superlekene viser vi nettopp det i praksis, sier Lønstad som er leder for arrangementskomiteen.

Det ble en utrolig vellykket dag med Superlekene på Gjøvik stadion. Sommerværet slo til for fullt og med nesten 50 deltakere samt like mange ledsagere og funksjonærer var stemningen satt.

Åpningstaler av komiteleder, NFUs forbundsleder, lederen av Innlandet idrettskrets og til slutt offisiell åpning av ordfører Anne Bjertnæs til stor jubel. Så var det klart for oppvarming med Friskis og Svettis. Veldig mange lag og foreninger hadde møtt opp for å vise sin idrett. Masive sto for pauseunderholdningen, noe som ble veldig godt mottatt.

NFU VAR SYNLIG tilstede under superlekene.

TOPP STEMNING både hos deltagere ...

FORBUNDSLEDER Tom Tvedt var imponert over arrangementet.

... og hos arrangørene.

En meningsfylt hverdag – akkurat som Ola

Ønsker du en meningsfylt hverdag, eller har du en nær deg som fortjener et liv fullt av mening og fellesskap? Husker du Ola fra filmen «Ola – en helt vanlig uvanlig fyr»?

Han bor i Camphill-landsbyen Vidaråsen, og det finnes flere slike bofellesskap rundt om i landet der det er plass til flere.

I Camphill-landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård finner mennesker med utviklingshemming sitt hjem. Det er et sted hvor hver dag byr på samhold, mestring og ekte opplevelser.

Her lever beboerne side om side med medarbeidere i små, varme fellesskap. De får ta del i meningsfullt arbeid som passer deres evner og interesser – om det så er på gården, i gartneriet, på kjøkkenet eller i verkstedet.

Hverdagsaktivitetene gir både mestring og glede, og skaper et miljø der alle bidrar og vokser sammen. Fra feiring av høytider til konserter og utflukter i naturen – landsbylivet har noe for alle!

Kjenner du noen som du tenker ville trives her? Vi inviterer deg til å oppleve landsbylivet på nært hold – kom og se hvordan vi bor, jobber og lever som en stor familie.

Ta kontakt for en uforpliktende omvisning og finn ut om dette kan være det rette hjemmet for ditt familiemedlem – eller kanskje deg selv?

Velkommen til Camphill-landsbyene, der fellesskap og mening møtes!

Kontakt oss på tlf. 73 97 84 60
eller send epost til
sekretariat@camphill.no

www.camphill.no

SAFO forbereder seg for valget

Vi opplever utfordrende tider på mange områder. For oss i funksjonshemmede bevegelsen er nedturene omfattende. Flere funksjonshemmede elever opplever å bli kasteballer i kommunenorge fordi det skal spares. Nødvendige tjenester standardiseres og minimaliseres. Målsetningen om et selvstendig og likestilt liv for funksjonshemmede forvitrer, mens sparekniven slipes og kommunalt selvstyre fremmes som en av samfunnets viktigste verdier.

AV: Janne Skei,
daglig leder i SAFO

Vi kjemper for menneskerettigheter, for likestilling og muligheten til et selvstendig liv. Vi heier på fellesskapsskolen som ikke bare i teorien, men også i praksis, skal inkludere funksjonshemmede. Vi fremmer at et selvstendig liv innebærer at hen selv skal kunne bestemme hvor hen skal bo, og der få tilgang til de nødvendige tjenester. Vi er opptatt av at alle skal kunne være en del av arbeidslivet, og ha muligheten til å få tilrettelagt arbeidsplassen og arbeidsoppgavene, på en måte som fremmer hver enkeltes mulighet til å bidra maksimalt ut fra egne ressurser. Vi mener at alle skal kunne være en del av samfunnet, i likestilt fellesskap og at det er rettesnoren for vår kamp. Funksjonshemmede skal ikke ha det bedre, med flere rettigheter og bedre livsvilkår, men funksjonshemmede skal ha samme muligheter til å leve et fritt og likestilt liv, i pakt med menneskerettighetene.

Majoriteten av oss tar det for gitt å kunne velge hvor vi vil stifte bo. Rammene for valget er økonomi og egne krav og ønsker. Majoriteten av oss tar det som en selvfølge å kunne delta i de fritidsaktiviteter vi ønsker, hvor vi ønsker og når vi ønsker. Majoriteten av oss tar det for gitt å dra på ferie, når og hvor vi vil og kan. Majoriteten av oss tar det som en selvfølge å kunne hoppe på en buss, et tog eller et fly når det passer oss. Majoriteten av oss tar det som en selvfølge at barna skal kunne gå på nærskolen, på den videre-

gående skolen eller det universitetet vi ønsker dersom karakterene våre er gode nok.

Dette er ikke en selvfølge for alle. For at alle funksjonshemmede skal ha samme mulighet til et selvstendig og likestilt liv må universell utforming på plass på alle samfunnets områder. Nødvendig assistanse i selvvalgt bolig må sikres og assistansen må være tilgjengelig på alle livets arenaer der dette er nødvendig for deltakelse.

Det er dette valget står om nå, i oppløpet før stortingsvalget 2025. Vi er på jakt etter partiene som leverer den beste politikken for funksjonshemmedes likestilling, selvstendighet og livskvalitet. I praksis er det kommunene som leverer mange av tjenestene vi har behov for. Da er det en utfordring at mange kommuner bryter funksjonshemmedes menneskerettigheter. De bestemmer tvangsflytting inn i nye institusjoner, som inkluderer standardiserte og begrensede tjenester. Det umuliggjør et fritt og selvstendig liv.

Det fungerer som barrierer at stadig flere kommuner satser på skolealternativer utenfor fellesskapsskolen. Hvorfor dette skal bidra til et inkluderende arbeidsliv når fremtidige kollegaer og arbeidsgivere lærer at funksjonshemmede hører til i egne miljøer, er meg en stor gåte.

”

Konsulentene foreslår at Ola, som har bodd hele sitt liv i bokollektiv med Hans, Nils og Sivert, skal tvangsflyttes til en fulldøgns institusjon.

Vi vet at AP, SV, Rødt, Venstre, Sentrum og MDG vil sikre Funksjonshemmedes menneskerettigheter inn i Menneskerettsloven. Det klapper vi for. Så er vi bekymret for KS sin massive kampanje for å redusere funksjonshemmedes rettigheter og ta brodden av brukermedvirkning. «Vi har for sterke rettigheter og for sterk brukermedvirkning» er mantra. Kommunene må selv få bestemme hva, hvor og hvordan. Kommunalt selvstyre er religion i et system hvor administrasjonen sitter med kunnskapen og legger føringene, og lokalpolitikere strør på sand. Konsulentene kommer inn fra sidelinjen med sine digitale regneark. De foreslår at Ola, som har bodd hele sitt liv i bokollektiv med Hans, Nils og Sivert, skal tvangsflyttes til en fulldøgns institusjon. Regnearket forteller at det er kostnadseffektivt, uten at noen stiller spørsmål med kvaliteten av beregningene eller problematiserer effekten av redusert livskvalitet for kameratene i bokollektivet.

I SAFO vil vi bruke valget til å bevisstgjøre velgere og politikere på valg, både funksjonshemmede og andre, om hvilke utfordringer vi ser i samfunnet for funksjonshemmede innbyggere.

En verktøykasse for valget 2025 er sendt ut. Sammen med FFO og Unge funksjonshemmede har vi laget en felles flyer som skal ut til alle våre regioner i forkant av valget. En roll-up for SAFO som kan brukes i alle regioner, er ferdig designet. Den er klar for salg. Regionalt har SAFO Oslo allerede hatt et valgkamparrangement. Resten av regionene planlegger arrangement i løpet av august. SAFO nasjonalt har stand og tre seminarer i Arendalsuka. Temaene for seminarerne er CPRD, yngre funksjonshemmede og kommunale utfordringer for funksjonshemmede. Jeg håper at vi alle kan bistå og være gode ambassadører for våre viktige saker i forkant av sommeren, i løpet av sommeren og i oppløpet til neste valg.

God sommer og god valgkamp!

Alle skal ha muligheten til å være sjef i eget liv!

JAG Assistanse AS er en ideell BPA-leverandør med spesiell kompetanse om BPA for personer med sammensatte og kognitive funksjonshemminger. Vi bygger vårt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling.

JAG vil bidra til at alle mennesker kan leve sine liv fullt ut, på egne premisser.

JAG har over 25 års erfaring for deg som trenger assistert arbeidsledelse.

JAG har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse.

Ta kontakt for mer informasjon.

JAG
er som du.

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

VISSTE DU AT

Voksnes rett til forberedende opplæring

Fra 01.08.2024 trådte den nye opplæringsloven (oppl.) i kraft. Loven viderefører mange av de samme prinsippene og rettighetene som i den gamle loven, men det kommer noen revideringer og endringer som det kan være verdt å kjenne til.

AV: Tor Omar Heyerdahl
Nyquist, Advokatfirmaet
Lippestad AS

I den nye opplæringslovens femte del finner man regler om forberedende og videregående opplæring for voksne. I denne artikkelen drøftes retten til forberedende opplæring for voksne. Artikkelen trekker også frem et avslag på søknad om forberedende opplæring for Filip, en ung mann med utviklingshemning. Avslutningsvis presenteres en kort huskeliste til deg som bistår i å søke om forberedende opplæring for denne delen av befolkningen.

I oppl. § 18-2 følger det at man har rett på forberedende opplæring dersom:

- Man trenger «forberedende opplæring i fag eller grunnleggende ferdigheter»
- Man ikke lenger har rett til grunnskoleopplæring etter § 2-1
- Man kan ikke ha rett på videregående opplæring etter oppl. Kapittel 5

Det ene hovedvilkåret er altså at man ikke lenger har rett på alminnelig grunnskoleopplæring. I dette ligger at man må ha avsluttet 10.trinn eller være over den alderen da 10. trinn vanligvis blir avsluttet. Man kan heller ikke ha rett til videregående opplæring.

For mange blir altså hovedspørsmålet om man «trenger forberedende opplæring i fag eller grunnleggende ferdigheter». Med grunnleggende ferdigheter er det ifølge forarbeidene til loven ment grunnleggende ferdigheter som følger av læreplanverket, nemlig lesing, regning, skriving, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter. Man kan kombinere opplæ-

ring i andre ferdigheter enn de som følger av læreplanverket, men dersom man kun har behov for opplæring i andre ferdigheter enn dette vil man ikke i seg selv ha rett på forberedende opplæring.

Det er sagt noe i oppl. § 18-2 andre ledd om hvilke situasjoner som kan oppfylle denne rettigheten. Det er ikke en uttømmende liste, men kan knytte seg til:
- Dersom man ikke har fått tilfredsstillende grunnskoleopplæring tidligere. Ifølge forarbeidene skal man her se på for mange år med opplæring på grunnskolenivå personen har fått tidligere. Kvaliteten på opplæringen er også relevant.

- Dersom man trenger opplæring i fag eller grunnleggende ferdigheter som ikke var en del av læreplanen da man selv fikk grunnskoleopplæring. Dette innebærer i realiteten en rett til fornyet opplæring. Her må man se på om det har vært endringer i kompetansemål og ferdigheter som følge av endringer i samfunnet som gjør at den opprinnelige opplæringen ikke gjør vedkommende i stand til å fungere godt i dagens samfunn.

- Dersom man trenger ny opplæring på grunn av skade eller sykdom. I forarbeidene er det understreket at opplæringen her må knytte seg til de grunnleggende ferdighetene i læreplanverket, og at i enkelte tilfeller vil personen her ha behov for meg akutt opplæring eller rehabilitering som gjør at den praktiske gjennomføringen må skje i andre tjenesteformer. Opptrening og rehabilitering etter skade som er gitt av helsepersonell på behandlingsinstitusjoner vil ikke

være slik forberedende opplæring. Før den nye opplæringsloven trådte i kraft hadde man rundskriv Udir-3-2012 som sa noe om tolkningen av dette regelverket. Her ble det sagt i punkt 4.3 at: «Kommunen vurderer ikke søkerens behov ut fra om den voksne har fått et likeverdig opplæringstilbud, men i forhold til om sykdommen eller skaden gjør at den voksne trenger mer grunnskoleopplæring. Her kan gjerne opplæringen hun eller han har fått tidligere ha vært likeverdig. Dette vil gjelde for personer som blir utsatt for en ulykke og trenger opplæring i grunnleggende ferdigheter for å fungere i hverdagslivet. Tilsvarende kan gjelde for psykisk utviklingshemmede som trenger mer opplæring.» Med tanke på at vilkårene er de samme må vi anta at denne tolkningsuttalelsen fortsatt kan brukes i forståelsen av dagens bestemmelse.

Det kommer også frem i oppl. § 18-2 andre ledd at når man skal vurdere om en søker trenger forberedende opplæring så skal man legge vekt på hva søkeren selv mener. Det betyr ikke at det er ensbetydende med at dersom den voksne selv mener at man har et slikt behov så vil det automatisk bety at man får innvilget slik opplæring, men det er spesifisert i forarbeidene at det ikke skal være en høy terskel for å få innvilget forberedende opplæring.

Voksne med rett til grunnskoleopplæring skal gis et slikt tilbud innen rimelig tid, men kommunen må også ha rimelig tid til å planlegge, legge til rette og iverksette tilbudet. For at en aktivitet skal regnes som opplæring, må den ha et pedagogisk siktemål, den må være knyttet til fag, deler av fag eller grunnleggende ferdigheter og stå under kommunens ledelse og ansvar. Dersom man har «særlige behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggende ferdigheter» har man rett på å få opplæringen som individuelt tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning). I så tilfelle gjelder reglene i oppl. §§ 11-4 til 11-11 og § 11-13, og opplæringen må gjennomføres innenfor rammene i enkeltvedtaket om

dette. Dette følger av oppl. § 19-6. Bestemmelsen forutsetter at man har rett til forberedende opplæring etter § 18-2, så vurderingstema om man har rett på slik oppl. § 18-2, men spørsmål om rett til individuell tilrettelegging avgjøres etter denne bestemmelsen. Dette er en videreføring av tidligere opplæringslov § 4A-2.

Huskeliste og tips

Er du pårørende, verge eller støtteperson og skal bistå personer med utviklingshemning i å søke om forberedende opplæring, er det særlig noen ting du bør huske på:

1. Hver så konkret som mulig i søknaden på hvilke ferdigheter du ønsker og trenger mer opplæring i. Husk at for å oppfylle rettigheten må det knytte seg til ferdigheter grunnleggende ferdigheter som følger av læreplanverket, nemlig lesing, regning, skriving, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter.
2. Si noe om hvorfor man trenger opplæringen fra skolen og hvorfor dette ikke kan ivaretas av andre offentlige aktører.
3. Husk at kommunen skal legge vekt på hva søker ønsker og at terskelen ikke skal være høy.
4. Husk at listen i andre ledd ikke er uttømmende, så dersom du ikke føler du passer inn i noen av de tre variantene betyr ikke det at søknaden automatisk skal avslås.
5. Husk at kommunen både har en plikt til å utrede saken godt nok slik at de har de nødvendige fakta på bordet, og at vedtaket må begrunnes så godt at det er mulig å se hvilke vurderinger som er gjort og hvorfor man i så fall får avslag.
6. Rundskrivet som gjaldt gamle opplæringslov kan fortsatt ses til, selv om lovhenvisningene er feil er mye av innholdet videreført. [https://naku.no/sites/default/files/files/Udir-3-2012-Voksnes_rett_til_grunnskoleopplaering_opl_4A\[1\].pdf](https://naku.no/sites/default/files/files/Udir-3-2012-Voksnes_rett_til_grunnskoleopplaering_opl_4A[1].pdf)

BUTIKK

Alle kurshefter er gratis!

Om tro og livssyn

Pengene dine

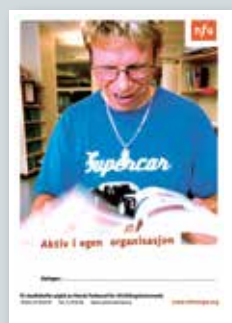
Stortingsvalg

Kommunevalg

NFU – en organisasjon

Aktiv i egen organisasjon

Veilederhefte til «Aktiv i egen organisasjon»

NFUs prinsipp-program

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Kursbevis kr 10,-

Kursmappe kr 25,-

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Last ned!

Boken «Fokus på overgangen mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlastning på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Vervekort, gratis

Beachflagg:
2 meter, kr 1100,-
3,9 meter, kr 1800,-

NYHET!

- Caps
- Fargeblyanter
- Buttons
- Kjøleskapsmagnet

Caps kr 65,-

Fargeblyanter kr 13,-

Button kr 5,-

Kjøleskapsmagnet kr 8,-

Hettejakke størrelse S, M, L og XXL kr 480,-

Handlenett kr 30,-

T-skjorte størrelse M, XL og 3XXL kr 85,-

Fuel box kr 300,-

Pins kr 10,-

Refleksbånd kr. 25,-

Armbånd kr 10,-

Tallerken i porselen kr 150,-

Penner, per stk. kr 10,-

Ja takk, Jeg bestiller (skriv antall):

- ☐ Kurshefte: Om tro og livssyn
☐ Kurshefte: Pengene dine
☐ Kurshefte: Stortingsvalg
☐ Kurshefte: Kommunevalg
☐ Kurshefte: NFU – en organisasjon
☐ Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
☐ Veilederhefte til studieheftet Aktiv i egen organisasjon
☐ Kurshefte: NFUs prinsipp-program
☐ Kurshefte: Tillitsvalgt i organisasjonen NFU
☐ Kurshefte: Ledsagerhefte
☐ Kursbevis
☐ Kursmappe
☐ Bok: Sjef i eget hus
☐ Bok: Veien fram til egen bolig
☐ Klistremerker
☐ Vervekort
☐ Beachflagg 2 meter
☐ Beachflagg 3,9 meter
☐ T-skjorte M ☐ XL ☐ 3XXL ☐
☐ Hettejakke S ☐ M ☐ L ☐ XXL ☐
☐ Handlenett beige
☐ Caps
☐ Armbånd
☐ Refleksbånd
☐ Pins
☐ Fuel box
☐ Button
☐ Kjøleskapsmagnet
☐ Penn
☐ Fargeblyanter
☐ Tallerken

Navn: _____

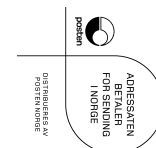
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-post: post@nfunorge.org eller i nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org. Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo

FYSIKALSKE HJELPEMIDLER FOR BARN, UNGDOM OG VOKSNE

Vi leverer til fysioterapeuter,
klinikker, institusjoner og
privatpersoner
i hele landet!

Nå med
instruksjonsvideoer
på helt ny nettside!

www.bamseprodukter.no

Er du på jakt etter en meningsfull skolehverdag, tilpasset dine behov?

Vi på Ålesund folkehøgskule tilbyr deg som trenger ekstra støtte i hverdagen en unik mulighet i vår **tilrettelagte klasse – Reis bo og fritid**. Vi tilbyr deg som er glad i å reise, flotte turer i både inn- og utland. Du får oppleve spennende turmål, lære hva som er viktig på tur, og lære mer om både deg selv og andre gjennom felles reiseopplevelser.

Vår **tilrettelagte klasse** er skreddersydd for å gi deg en meningsfull og givende skoleopplevelse, med trygge rammer og engasjerte lærere som brenner for å se deg blomstre. Her får du sjansen til å lære, vokse og oppleve – helt på dine egne premisser. For å få et godt utbytte av et år hos oss, er det viktig at du liker å reise, og er glad i å være aktiv og oppleve nye ting.

*Du er varmt
velkommen som
søker til oss!*

Løypevegen 1, 6012 Ålesund • Tlf 70 17 76 00
www.alesundfhs.no • facebook.com/alesundfhs/

Bli fast giver

Brenner også du for rettighetene til utviklingshemmede i Norge? Bli en fast giver og støtt vårt viktige arbeid for rettighetene til personer med utviklingshemning. Vi kjemper juridisk og interessepolitisk for et samfunn der alle har like muligheter. Ditt bidrag hjelper oss å påvirke politiske beslutninger, styrke rettsvernet og forbedre livskvaliteten for utviklingshemmede i Norge. Bli med oss i kampen for et mer rettferdig samfunn!

Ønsker å gi kr:

- ☐ 100
☐ 300
☐ 600
☐ 1200
☐ Annet beløp _____

Hvor ofte?

- ☐ Hver måned
☐ Ett bidrag

På forhånd tusen takk!

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Svarsending 1225
0090 Oslo

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Fornavn: _____

Etternavn: _____

E-Post: _____

Fakturaadresse: _____

Postnummer : _____

Poststed: _____

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Tom Tvedt
971 99 233
tom.tvedt@nfunorge.org

NESTLEDER
Alette Reinholdt
905 36 649
alettereinholdt@online.no

Monika Andersen
469 42 930
mormi1915@gmail.com

Svein Rune Johannessen
955 57 510
svein.rune@mimer.no

Kari Elster Moen
917 51 533
klemoen@gmail.com

Henriette Hvarnes Hansen
412 27 251
henriette199@hotmail.com

Andreas Tymi
938 66 892
andreas.tymi@gmail.com

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2b, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo fylkeslag
v/ Mona Olsen
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Tlf. 22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus fylkeslag
v/ Halvard Angaard
Myrvangveien 13
1344 Haslum
Tlf. 901 13 641
halvard@angaard.no

NFU Buskerud fylkeslag
v/ Arne Ole Kristiansen
Haresvingen 15
3320 Vestfossen
Tlf. 907 30 170
ole@htsdynamics.no

NFU Østfold fylkeslag
v/ Kjell Jaren
Ekornveien 17
1823 Knapstad
Tlf. 938 09 393
kjelljaren@gmail.com

NFU Innlandet fylkeslag
v/ Torill Vagstad
Dagfinn Grønsettsveg 38
2414 Elverum
Tlf. 402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

NFU Vestfold og Telemark fylkeslag
v/ Randi Stenerud
Skavliveien 21
3189 Horten
Tlf. 901 58 869
nfu.vf@online.no

NFU Agder fylkeslag
v/ Leann Bel Martinsen
Bakkan 13
4563 Borhaug
Tlf. 472 66 111
leann.b.martinsen@farsund.kommune.no

NFU Rogaland fylkeslag
v/ Odd Kåre Barkved
Ole Th. Barkvedsvei 5
4100 Jørpeland
Tlf. 971 44 345
oddkare.barkved@gmail.com

NFU Vestland fylkeslag
v/ Evy Utne Knutsen
Holsbergstien 40
5918 Frekhaug
Tlf. 481 54 196
evy.utne.knutsen@outlook.com

NFU Møre og Romsdal fylkeslag
v/ Svein Rune Johannessen
Jomarka 20
6012 Ålesund
Tlf. 955 57510
mr fylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag fylkeslag
v/ Frode Strømman
Njardarvollen 9
7032 Trondheim
Tlf. 901 61 453
frostroe@online.no

NFU Nordland fylkeslag
v/ Lisbeth Selstad Amundsen
Bjerkeliveien 16
8160 Glomfjord
Tlf. 900 47 915
lis-els@hotmail.com,

NFU Troms fylkeslag
v/ Svein Jensen
Holmenveien 107, Solli
9303 Silsand
Tlf. 979 77 868
svein.n.jensen@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
v/ Frid Tellefsen Svineng
Boks 187
9735 Karasjok
Tlf. 909 36 156
nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

God sommer!

Sommeren er her. Vi håper dere får en velfortjent pause og lader batteriene før en travel og viktig høst.

Vi er stolte over innsatsen alle våre medlemmer har lagt ned dette året så langt. I lang tid har vi kjempet for at CRPD skal bli en del av menneskerettighetsloven. Nå er lovforslaget under utarbeidelse, og det nye Stortinget vil få saken til behandling. Høstens valg er avgjørende for om det vil bli flertall.

Vi håper derfor dere kommer kampklare tilbake etter sommeren, og utfordrer de lokale kandidatene på om våre rettigheter er like verdifulle som alle andres.

Vi ønsker dere en riktig god sommer. Vi gleder oss til å se dere igjen etter ferien!

Sommerlig hilsen fra NFU

Vi brenner for dine rettigheter – med faglig dyktighet og personlig oppfølging.

Advokatfirmaet Lippestad AS
post@advokatlippestad.no
22 94 10 20

